

ΠΑΝΔΩΡΑ.

15 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ, 1858.

ΤΟΜΟΣ Η'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 190.

ΛΟΓΟΣ Κ. ΑΣΩΠΙΟΥ

Παραδίδοντας τὴν δευτέραν αὐτοῦ πρωταγείαν,

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 14' Σεπτεμβρίου 1857.

— 000 —

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

Κύριοι,

Μετά τὸν περὶ Ἀλεξάνδρου κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος λόγον, δυσάρεστον ἴσως δὲν ἤθελεν εἶναι ἡ σύγκρισις τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρὸς πρὸς ἄλλους τοιούτους τῆς ἀρχαιότητος ἢ τῶν νεωτέρων χρόνων, Ἀντίσταν, Καίσαρα, Ναπολέοντα, εἴτε, ἢ π' ἄλλαν ἐποψίαν, καὶ πρὸς τὸν τελευταῖον ἥρωα τῆς χριστιανικῆς Ἡπειροῦ Γεώργιον Καστριώτην, Ἀλέξανδρον καὶ αὐτὸν ὑπὸ τῶν πολεμίων ὀνομασθέντα· οὐδὲ πρὸς τοῦτο διάθεσις ἔλειπεν. Ἀλλ' ἡ παρούσα ἡμέρα εἰς ἄλλα παρὰ τοιαῦτα καλεῖ μας σήμερον, εἰς πράγματα πλησιέστερα, οἰκιακά. Σήμερον πρόκειται νὰ δαῖψωμεν εἰς τὸ κοινὸν τίνες καὶ τί καὶ

πῶς, κατὰ τὸ παρελθὸν ἀκαδημαϊκὸν ἔτος, συνετέλεσαν ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ λογικοῦ τούτου λειμῶνος ἐν διδάσκοντές τε καὶ διδασκόμενοι καλλιεργούμενοι, ποῖά τινα οἱ προστάται καὶ κηδεμόνες αὐτοῦ, τίνα αἱ εὐαργατικαὶ χεῖρες ὁμογενῶν τε καὶ ξένων θαψιλῶς ἐχρητήγησαν, ποῖα τις χρῆσις αὐτῶν ἐγένετο καὶ ποῖον τὸ προσδοκώμενον μέλλον. Εἶναι, οὕτως εἰπεῖν, οἰκιακῆς οἰκονομίας ἐκθεσις ἢ, ἐτέροις βήμασι, δημοσίᾳ ἐξομολόγησις τοῦ

πῇ παρέβην ; τί δ' ἔρεξα ; τί μοι ὄσον οὐκ

ἐτελέσθη ;

Τοῦτο καλεῖται ὁ νόμος καὶ οὕτω ποιητέον.

Πρὸ δεκαπέντε περίπου ἐτῶν, ἐν ὁμοίᾳ περιστάσει ὡς τὴν σημερινήν, λόγον ἀποδίδους τῆς πρώτης μου πρωταγείας, ἔλεγα λυπούμενος· « Αἱ πρό ἐνιαυτοῦ ἐξηγηθεῖσαι παρ' ἐμοῦ ἐπιθυμίαι καὶ ἐλπίδες περὶ μεγάλων βελτιώσεων τοῦ πανεπιστημίου μένουσιν εἰσέτι, κακῇ τύχῃ, ἐπιθυμία καὶ ἐλπίδες, διότι ὁ πολιτικὸς σπρόβιλος παρέσυρε τὴν ἐκπλήρωσιν αὐτῶν μέχρι τῆς εὐτυχιστέρας πρωταγείας τοῦ διαδόχου μου. » Τὴν σήμερον, ἀπ' ἐναντίου, πρέπει νὰ μακαρίσω ἐμαυτὸν, ὅτι ἡ τύχη διε-

τήρτισέ με ἄχρι τοῦδε, οἷον πρὸς ἀποζημίωσιν τῆς τότε σπάνεως διὰ τῆς ἀφθονίας τῶν νῦν ἀγγελησομένων, πολλῶν καὶ μεγάλων καὶ τσορῶτων, μὰ τὴν ἀλήθειαν, ὄντων, ὥστε ἀμφιβάλλω ἂν δυνηθῶ μέχρι τέλους νὰ περιλάβω τὰ πάντα.

Καὶ ὅμως θέλω προσπαθῆσαι, κατὰ τὸ δυνατόν, νὰ ῥῆμι σύντομος, τοῦτο μὲν ἵνα μὴ βρῶμαι παρὰ πολὺ τὸ ἀκροατήριον, τοῦτο δὲ ἵνα μὴ λάβῃ καὶ ἡ παρούσα ὁμιλία τὴν τύχην τῆς περυσινῆς, οὐ τιμηθείσης τῇ διὰ τύπου ἐκδόσει ἐν τῇ σειρᾷ τῶν ἀκαδημαϊκῶν λόγων, ὡς διεξοδικῆς, καὶ περ ἐπιμόνως παρὰ τῆς πρυτανείας καὶ τῆς πανεπιστημιακῆς συγκλήτου, προφορικῶς τε καὶ ἐγγράφως αἰτηθέντος τούτου.

Ὅτι οἱ μέλλοντες νὰ ἀγορεύσωσιν ἐν ἀκαδημαίᾳ ἡ πανεπιστημίου πρέπει νὰ λαμβάνωσι τὸ μέτρον τῆς ὁμιλίας των ἐκ τοῦ τυπογραφείου, ὁμολογῶ ὅτι εἶναι πρωτοφανὲς καὶ, καθ' ὅσον ἡ μικρά μου πείρα συγχωρεῖ νὰ γνωρίζω, εἰς οὐδὲν μέρος τοῦ κόσμου ὑπάρχον. Ἐγὼ ἐνόμιζα ὅτι, ἐπειδὴ οἱ πρυτανικοὶ λόγοι περιέχουσι, τρόπον τινά, τὴν ἱστορίαν τοῦ πανεπιστημίου Ὁθωνος, ἢ ἐστὶ τοῦ ἐλληνικοῦ, δὲς δ' εἰπεῖν, καὶ ἀνατολικοῦ παιδευτηρίου, δὲν ἔπρεπε, διακοπτόμενοι, νὰ ἀρίνωσιν ἐν τῷ μέσω χάσμα.

Οὗτ' ἐγὼ οὔτε ἄλλος ἔχει βεβαίως ἀπαίτησιν ἢ ἀξίωσιν ὥστε τὸ βασιλικὸν τυπογραφεῖον, παραλείπον ἄλλα κατεπεύγοντα ἔργα τῆς κυβερνήσεως, νὰ τυπῶν λόγους ἀκαδημαϊκοῦς, ἐνόμιζα ὅμως πάντοτε ὅτι διὰ τῆς προσθήκης ἐνός ἢ δύο ἐργατῶν δὲν ἦτον ἀδύνατον νὰ τυπῶνται δύο πανεπιστημιακοὶ λόγοι κατ' ἔτος. Ἐπειδὴ δὲ ἐντός τε καὶ ἐκτός τῆς Ἑλλάδος, ὁμογενεῖς τε καὶ ἀλλογενεῖς συντελοῦσιν εἰς τὴν πρόοδον τοῦ καθιδρύματος τούτου, καὶ ἐπειδὴ πάντες ἐνατενίζουσι πρὸς αὐτὸ ὡς πρὸς κειμήλιον ἱερὸν, ὑπελάμβανον ὅτι εὐθὺς μετὰ τὰς πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων ὁμιλίας τῶν πρυτάνεων, διὰ τοῦ τύπου διαδιδόμενα καὶ τὰ ὀνόματα καὶ αἱ πράξεις τῶν συντελούντων, καὶ τὸν ζῆλον αὐτῶν ἤθελαν διατηρήσει ἀκαίαν, καὶ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἐργαζομένων ἤθελαν ἐπαυξήσαι, καὶ ἐν γένει ἤθελαν ἀποδείξει ὅτι δὲν ἀδιαφοροῦμεν πρὸς τὰς δεικνυόμενας ἀγαθὰς διαθέσεις, περιμένοντες ἄχρι, οὐ, εὐκαιρήσαντος τοῦ τυπογραφείου. Δειξώμεν τὴν εὐγνωμοσύνην ἡμῶν πρὸς τοὺς κληρονόμους τῶν ἐπιδαψιλευσμένων, εἰς κρείττονα μεταβάλλοντων βίον. Κακόβουλος ἄνθρωπος, ἀκούων ὅτι μέχρι τῆς σήμερον ἐκ τῶν πέρυσιν ἐκφωνηθέντων λόγων ὁ εἰς παρημελήθη ὡς διεξοδικός, ὁ ἄλλος δὲν ἐτυπώθη ἔτι πλήρης, διότι λείπουσιν οἱ πίνακες, τὸ κυριώτερον (*), φοβοῦμαι μὴ ἐξοκείλῃ εἰς τὸν βλάσφημον ἰταλικὸν λόγον, ὅτι τὸ πανεπιστήμιον ἐνταῦθα θεωρεῖται come l'ultima ruota del carro. Ἐπειδὴ δὲ τοῦτο αὐτὲς ἀληθὲς οὔτε δίκαιον, διότι ἡ κυβερνήσις δαπανᾷ οὐχὶ μικρὸν μέρος τῶν προσόδων τῆς εἰς διατήρησιν, ἐπαύξεσιν καὶ καθημερινὴν βελτίωσιν τοῦ ἐλληνικοῦ τούτου ἱεροῦ, οὐ-

(*) Δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας πρὸ τῆς τελευταίας ἐξετυπώθησαν οἱ πίνακες.

δὲ συμφέρον εἶναι προσέτι νὰ ἀγνοῶνται καὶ συγκαταλύπτονται διὰ τῆς σιωπῆς ταῦτα, διὰ τοῦτο πέποιθα ὅτι τὸ ὑπουργεῖον τὸ ὁποῖον ἐδείχθη πάντοτε πρόθυμον πρὸς τὰ καλὰ, πληροφορηθὲν περὶ τούτου, θέλει ἐπενέγκει τὴν προσήκουσαν θεραπείαν.

Μεταβάνω νῦν εἰς τὴν ὑπόθεσιν τὴν ὁποίαν, διὰ τὸ εὐκολώτερον, τακτικώτερον καὶ εὐσύνθετον, θέλω διαιρέσει εἰς κεφάλαια. Καὶ πρῶτον ἀρχομαι ἐκ τῶν μαθητῶν.

1. Ἐγγραφαὶ καὶ ἀνανεώσεις τῶν φοιτητηρίων.

Κατὰ τὸ παρελθὸν ἀκαδημαϊκὸν ἔτος ἐνεγράφησαν μαθηταὶ εἰς τὸ πανεπιστήμιον Ὁθωνος, ἐκ μὲν τοῦ ἐλληνικοῦ βασιλείου

101

ἐκ δὲ τῶν ἔξω ὁμογενῶν

89

Τὸ ὅλον τῶν ἐγγραφέντων

193.

Μεταξὺ τούτων καὶ τρεῖς Μολδαβοὶ κληρικοί, παρὰ τῆς αὐτῶν κυβερνήσεως σταλέντες ἐνταῦθα, ἵνα ἐλληνικὴν παιδευθῶσι παιδείαν· ὁ δὲ διάδοχός μου ἐλπίζω νὰ ἀναγγεῖλῃ ὑμῖν ἐν καιρῷ τῷ δέοντι καὶ ἐκ Πετροπόλεως καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ἀπωτάτης Ἀμερικῆς, ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ εἰς Ἀθήνας ἐλθόντας.

Ἀνανέωσαν δὲ τὰ φοιτητήρια ἐκ μὲν τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος

279

ἐκ δὲ τῶν ἐκτὸς ὁμογενῶν

111

Τὸ ὅλον τῶν ἀνανεωσάντων τὰ φοιτητήρια 390.

Οὗτοι δὲ, μετὰ τῶν ἀνωτέρω 193 συγκεκριαλιούμενοι, ἀποτελοῦσι τὸ σύνολον τῶν μαθητῶν 583.

Τοσοῦτοι ἦσαν οἱ παλαιοὶ καὶ νέοι πολῖται τοῦ πανεπιστημίου Ὁθωνος, ἐγγραφέντες τε καὶ ἀνανεωθέντες, κατὰ τὸ παρελθὸν ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1856—1857.

2. Προέλευσις αὐτῶν.

Ἦσαν δὲ οἱ νῦν προσελθόντες

ἐκ μὲν τοῦ Α' Γυμνασίου Ἀθηνῶν

28

ἐκ δὲ τοῦ Β'

20

ἐκ τοῦ τῆς Σύρου

5

ἐκ τοῦ τῆς Ναυπλίας

23

ἐκ τοῦ τῆς Τριπόλεως

12

ἐκ τοῦ τῶν Πατρῶν

15

ἐκ τοῦ τῆς Λαμίας

9

ἐκ τῆς Ῥιζαρίου Σχολῆς

12

ἐκ τῆς ἐξεταστικῆς τῶν ἀλλοδαπῶν ἐπιτροπῆς

59

φαρμακοποιοὶ

10

Ἐκ τούτων ἀπαρτίζεται ὁ ἀνωτέρω ἀριθμός.

193

3. Κατάταξις αὐτῶν.

Κατετάχθησαν δὲ ἐγγραφέντες καὶ ἀνανεωθέντες ὡς ἑξῆς·

Ἑγγρ.	Ἀναν.	
εἰς τὴν Θεολογ. Σχολὴν	11.	17. 28
εἰς τὴν Νομικὴν	101.	162. 263
εἰς τὴν Ἱατρικὴν	47.	145. 192
εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν	24.	47. 71
εἰς τὸ Φαρμακ. Σχολεῖον	10.	19. 29
ἔξ ὧν σύγκειται τὸ σύνολον		583

4. Ὑποτροφίαι.

Ἐλαβον δὲ τὴν δι' ὑποτροφίας συνδρομὴν ὡς ἑ-

Ἐκ τῆς ἀμέσου χορηγίας τῆς Κυβερνήσεως,		
Θεολογικῆς Σχολῆς	1	
Νομικῆς	5	
Ἰατρικῆς	2	
Φιλοσοφικῆς	2	
Ἐν ὅλοις, οἱ τῆς Κυβερνήσεως	10	10
Ἐκ τῶν ἄλλων κληροδοτημάτων		
Θεολογικῆς Σχολῆς	3	
Νομικῆς	11	
Ἰατρικῆς	7	
Φιλοσοφικῆς	4	
Ἐν ὅλοις ἐκ τῶν ἄλλων κληροδοτημάτων	25	25
Ἐκ τοῦ κληροδοτήματος Βίλιου		
Φιλοσοφικῆς Σχολῆς ἅπαντες	3	3
Ἐκ τοῦ κληροδοτήματος Μαυροκορδάτου		
Ἰατρικῆς	2	2
Ἐκ τοῦ κληροδοτήματος Θ. Ράκου	2	2
Ἰωνιδῶν		
Θεολογικῆς	1	
Φιλοσοφικῆς	3	
	4	4
Τὸ ὅλον τῶν ὑποτρόφων		46

Βεναρδάκης.

Εἰς τὰς ὑποτροφίας κατατάσσομεν καὶ τὴν παρὰ τοῦ κυρίου Δ. Βεναρδάκη, καὶ τοῖς ἐκτός τοῦ πανεπιστημίου καὶ τῆς Ἑλλάδος. Ὁ ἐν Πατρυνόλει φιλογενὴς οὗτος ἀνὴρ ἀπεφάσισε νὰ διατηρήσῃ ἐπὶ διετίαν ἐν τῇ ἀρκτικωτέρᾳ Εὐρώπῃ, πρὸς τελειοποίησιν τῶν σπουδῶν αὐτοῦ, τὸν ἐν τῷ ποιητικῷ διαγωνισμῷ τοῦ 1856 ἔτους ἀριστεύσαντα καὶ στεφανωθέντα φοιτητὴν τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς κύριον Δημήτριον Βεναρδάκην, χορηγῶν αὐτῷ κατὰ μῆνα δραχμὰς 177,66. Ἐδωκε δ' αὐτῷ καὶ τὴν τῆς μεταβάσεως δαπάνην, δραχμὰς 600.

5. Ἀπασχόλασις ἤτοι ἀποφοίτησις αὐτῶν.

Ἀπασχόλασαν δὲ ἦτοι δι' ἀποφοιτητηρίου ἀπῆλθον,		
Θεολογικῆς Σχολῆς	3	
Νομικῆς Σχολῆς	18	
Ἰατρικῆς Σχολῆς	21	
Φιλοσοφικῆς Σχολῆς	11	
Τὸ ὅλον τῶν ἀποφοιτησάντων	53	

6. Ἐξετάσεις καὶ ἀναγορεύσεις.

Διδάκτορες, τελειοδιδάκτοι καὶ διδάσκαλοι		
Τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς,		
Ἐνεκρίθη εἰς τοὺς πρῶτους εἰς Ῥώσους	1	1
τὸ γένος		
Τῆς Νομικῆς Σχολῆς,		
Διδάκτορες	11	
Τελειοδιδάκτος	1	
Ἀπερρίφθη	1	

Οὐ προλαβόντες νὰ ἐξετασθῶσι,	5	
Παρουσιάσθησαν λοιπὸν πρὸς ἐξέτασιν		
ἐκ τῆς Νομ. Σχολῆς ἐν ὅλοις	18	18
Τῆς Ἰατρικῆς Σχολῆς,		
Διδάκτορες	42	
Οὐπω ἀναγορευθέντες	2	
Ἀπερρίφθη	2	
Οὐ προλαβόντες νὰ ὑποστῶσι τὰς προφο-		
ρικὰς ἐξετάσεις	15	
Οὔτε εἰς τὰς προφορικὰς οὔτε εἰς τὰς ἐγ-		
γραφικὰς ἐξετάσεις προλαβόντες νὰ ἐξε-	20	
τασθῶσιν		
Παρουσιάσθησαν λοιπὸν εἰς τὴν ἐξέτασιν		
ἐκ τῆς Ἰατρικῆς σχολ. ἐν ὅλοις	81	81
Τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς,		
Διδάκτορες, οὐπω ἀναγορευθέντες, ὡς οὐ		
προσενεγκόντες τὴν προδιδασκαρικὴν ἤτοι		
αἰνέσιμον διατριβὴν ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπαι-		
τουμένην	2	
Τελειοδιδάκτοι	2	
Διδάσκαλοι	6	
Οὐ προλαβόντες νὰ ἐξετασθῶσι	4	
Ἀπερρίφθη	1	
Παρουσιάσθησαν λοιπὸν εἰς τὴν ἐξέτασιν		
ἐκ τῆς Φιλοσοφ. Σχολῆς ἐν ὅλοις	15	15
Τοῦ Φαρμακευτικοῦ Σχολείου	14	14
Παρουσιάσθησαν λοιπὸν εἰς τὴν ἐξέτασιν		
ἐκ τε τῶν Σχολῶν καὶ ἐκ τοῦ Φαρμακευ-		
τικοῦ Σχολείου ἐν ὅλοις	137	

Τούτων τὰ ὀνόματα παραλείπονται, διὰ τὸ σύντομον, ἐνταῦθα, θέλουσι δὲ ἐν σημειώσει κατωτέρω ἀναφερθῆ ἰσχυρὰ μόνον τὰ τῶν ἐξετασθέντων καὶ ἐγκριθέντων (*).

Πάντες οὗτοι, εἰς διάφορα μέρη ἐντὸς καὶ ἐκτός τοῦ Κράτους διασπαρέντες, καὶ δείγματα τῆς αὐτῶν ἱκανότητος δίδοντες, θέλουσιν ἀποδείξει ὅτι οὔτε διδασκόμενοι δαπανῶσι τὸν καιρὸν ἐπὶ ματαίῳ οὔτε διδάσκοντες εὐδουσι, οὐδὲ ἡ κυβερνήσις θέλει ἔχει αἰτίαν νὰ δυσχεραστῇ διὰ τὴν καταβλη- λομένην δαπάνην.

7. Παρατηρήσεις.

Πρὶν προῦν περαιτέρω, ἐξαίτουμαι τὴν ἀλειαν νὰ ὑποσυνάψω εἰς τὰ προηγούμενα δύο παρατηρήσεις. Καὶ πρῶτον περὶ τῶν ἐξετάσεων.

Πρᾶγμα ἀνεξέταστον, κρύπτον πολλάκις ἀρετὰς ἢ ἐλλείμματα, οὔτε γνωρίζεται, οὔτε ἐκτιμᾶται προσεκτικῶς, διὰ τοῦτο καὶ ἐν τοῖς παιδευτηρίοις, ὡς καὶ ἀπανταχοῦ, ἡ ἐξέτασις λογιζέται ὡς ἡ λυ- δία λίθος τῆς προόδου ἢ μὴ. Καὶ γονεῖς, καὶ συγγε- νεῖς, καὶ φίλοι, καὶ ἡ πατρίς ὅλη μετὰ πόθου περι- μένουσι τὸ διὰ τῶν ἐξετάσεων ἐξηγούμενον ἀποτέ- λεσμα τῆς τῶν οἰκείων προόδου, ὅπερ εἶναι τὸ τέρ- μα τοῦ ἀγῶνος. Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ νέοι, οὐ καταδε- χόμενοι νὰ μένῃ περὶ αὐτῶν ἡ ἐλχίστη ὑπόνοια ἀ- τρύτους καταβάλλουσι πόνους εἰς προτοίμασίαν,

(*) ΣΗΜ. ΠΑΝΔ. Παραλείφθησαν τὰ ὀνόματα ὡς περὶ τὰ.

καὶ προσέρχονται προθύμως ἵνα δώσωσι τὸ τελευταῖον δῶγμα τῆς ἐπιμελείας καὶ ἐπιδόσεως αὐτῶν, πρὶν ἐκ πολιτῶν τοῦ πανεπιστημίου μεταβῶσιν εἰς τοὺς πολίτας τῆς μεγάλης κοινωνίας, τοῦ κόσμου. Ταῦτα συνιδῶν καὶ ὁ περὶ τούτων νομοθετήτης ὥρισε τὰς ἐξετάσεις ἐν τοῖς παιδευτικαῖς καθιδρύμασι τῶν ὧν οὐκ ἄνευ.

Ἡ πλειθὺς τῶν ἐξετιζομένων δεικνύει βεβαίως τὴν καθ' ἑκάστην αὖξιν πρὸς τὴν παιδείαν ζῆλον, ἀλλ' αὐτὸ πᾶσι, ὅπερ καὶ τοὺς προϊσταμένους καὶ πάντας ἐν γένει τοὺς φιλοκάλους τέρπει, ὁρᾷ καὶ τινὰ δυσκολίαν οὐ μικράν, διότι πᾶν πρᾶγμα ὑπερβαῖνον τὸ μέτρον γίνεται βαρὺ καὶ ἐπίπονον. Ἐρχεται εἰς τὴν ἐφαρμογὴν.

Οἱ ἐν τῇ Θεολογικῇ καὶ Φιλοσοφικῇ Σχολῇ ἐξετάσθοντες, ὡς ὀλίγοι τὸν ἀριθμὸν ὄντες, παραλείπονται, οὐδὲ οἱ τῆς Νομικῆς εἶναι λίαν πολλοί. Ἀλλὰ γίνεται καταπληκτικὸν τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν Ἰατρικὴν Σχολήν. Νέοι ὑπὲρ τοὺς ὀγδοήκοντα, τακτικῶς διαικούμενοι τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζόμενα μαθήματα καὶ καλῶς παρεσκευασμένοι παρίστανται πρὸς ἐξέτασιν. Ἐπειδὴ δὲ ἕκαστος ἐξετιζόμενος πρέπει νὰ λύσῃ τρία ζητήματα ἀπ' ἑκάστου τῶν ἑνδεκα μαθημάτων τῆς Ἰατρικῆς, ἔεται ὅτι ἕκαστος αὐτῶν πρέπει νὰ λύσῃ ἐγγράμμις 33 ζητήματα ὑπὸ ὀγδοήκοντα λοιπὸν ἐξετιζομένων πρέπει νὰ γραφῶσι 2640 λύσεις ζητημάτων. Ἀφαιρουμένου δὲ τοῦ τρίτου αὐτῶν, τὰ ὁποῖα συγχωροῦνται νὰ μὴ λύσῃσι, μένουσιν ὡς ἑγρηστα διασχίλια ἐγγραφα. Τοιαῦτα πρέπει νὰ ἀναγνώσῃ κατ' ἰδίαν, νὰ μελετήσῃ καὶ γνωμοδοτήσῃ περὶ αὐτῶν ἕκαστος τῶν ἐξεταστών, πρὶν ἢ μετὰ τὸν συναδέλφον συνέλθῃ, ἵνα ἐπὶ πολλὰς ὥρας οὐκ ὀλίγων ἡμερῶν ἀκροαθῇ καὶ προσκύνῃ τὰς προφορικὰς ἐξετάσεις ἐνὸς ἑκάστου.

Ἐκαστος βλέπει ὅτι πρὸς ἀκριβὴ ἐκτέλεσιν τούτων ἀνάγκη πᾶσι ὅπως οἱ καθηγηταὶ οὗτοι, πᾶν ἄλλο παραλείποντες, διακρίνωσιν ὅλον αὐτῶν τὸν κίρον εἰς παραδόσεις καὶ ἀδικλείτους ἐξετάσεις. Τοῦτο ἀπαυδᾷ καὶ τὸν καρτερικώτατον, συγγραφὴν μάλιστα, μεταφράσιν, ἢ ἄλλο τι ἀνὰ χεῖρας ἔχοντα. Ἐκ τούτου ἐν μὲν ταῖς ἐγγράμμις ἐξετάσεσιν σχολαίως μετατρέπονται τὰ εἰς λύσιν ζητήματα ἀπὸ καθηγητῶν εἰς καθηγητὴν, διὰ τὸ ὅποιον δικαίως μὲν παραπονοῦνται οἱ ἐξεταζόμενοι, οὐκ ἀδίκως δὲ ἐκπνέουσιν καὶ οἱ ἐξετασταί, διότι κατὰ τὸ ὀρθότατον λατινικὸν *ultra posse nemo obligatur*, ἐν δὲ ταῖς προφορικαῖς ἐξετάσεσιν ἀναγκάζονται πολλοὶ τῶν ἐξεταστών νὰ ἀναθέτωσι τὰ ἑαυτῶν εἰς τινὰς τῶν συναδέλφων, οὗτοι δὲ εἰς ἄλλους, καὶ ἐκ τούτου πολλάκις ὀλέγεται ἐν αὐταῖς παρευρίσκονται, ὡς καὶ ἐν ταῖς ἀναγορεύσεσιν. Ἐπειδὴ ὡς πρότερον εἶπα νὰ παρευρίσκωμαι εἰς τὰς διδασκαλικὰς ἀναγορεύσεις, παρατήρησα ἐνίοτε ὅτι ἡ σχολή, ἥτις ἡρώτατο ὑπὸ τοῦ κοσμητοῦ εἰ κρίνει τὸν ὑποψήφιον ἄξιον τοῦ διπλώματος, παριστάνετο ὑφ' ἐνὸς μόνου. Ἐκ τούτου καὶ ἡ ἐντύπωσις, τὴν ὁποίαν ἤθελε κέρει πλήρες ὃν τὸ τῶν καθηγητῶν συνέδρι-

ον καὶ λαμπρότερον τὸ θέαμα, ἐκλείπει, καὶ ἡ φιλοτιμία τῶν νέων ἀπαμβλύνεται, παρατηρούντων ἀδιαφορίαν περὶ αὐτῶν ἐν ᾧ ἐπεθύμουν καὶ πάντας τοὺς διδάξαντας αὐτοὺς νὰ ἔχωσι παρόντας, καὶ εἰς πλείονας θεατὰς καὶ ἀκροατὰς νὰ ἐπιδειχθῶσι τὴν ἑαυτῶν ἱκανότητα. Δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν οὕτε ὅτι εἰμεθα ἔθνος μεσημβρινόν, ὅλον ὄμματα, ὥτῃ καὶ φαντασία, οὕτε ὅτι οἱ ἐξεταζόμενοι, νέοι ὄντες, δὲν δύνανται νὰ γένωσι παραχρῆμα στωικοὶ φιλόσοφοι, καταφρονούντες πράγματα τὴν φιλοτιμίαν ἐγείροντα. Ἐκτός δὲ τούτου οὐδὲ ὡς πρὸς τὴν ὀριστικὴν ψήφισιν εἶναι ἀδιάφορος ἡ ὀλιγότης τῶν ἐξεταστών.

Τούτων οὕτως ἔχόντων, οὐδεὶς ὁ μὴ ὁρῶν ὅτι τὸ πρᾶγμα χρήζει θεραπείας. Ἀλλὰ τίς καὶ ποῖα ἡ θεραπεία; χρέος ἐμὸν ἦτον νὰ δείξω τὸ δυσχερές, ἄλλου δ' ἔργον ἡ θεραπεία. Ἡ Ἰατρικὴ Σχολή, ὥριμος σκευθεῖσα, θέλει καθυποβάλλει διὰ τῆς συγκλήτου τὴν ἑαυτῆς γνώμην ὑπὸ τὴν σύνεσιν τοῦ ὑπουργείου, τὸ δὲ ὑπουργεῖον, οὐδέποτε ἀρνηθὲν τὴν ἑαυτοῦ συνδρομὴν εἰς πᾶσαν δικαίαν αἴτησιν, δὲν θέλει ἀποβάλλει τὴν τῆς Σχολῆς καὶ τῆς Συγκλήτου. Τὸ ὑπουργεῖον τὸ ὅποιον μετὰ ζήλου ἀξιοπαΐνου ἐφρόντισεν, ὡς πληροφοροῦμαι, περὶ τῆς ἐξεταστικῆς τῶν βιβλίων ἐπιτροπῆς, δὲν θέλει παραμελῆσαι καὶ τὸ σπουδαιότατον τοῦτο ἔργον. Τῆς καταλλήλου δὲ διορθώσεως γενομένης, εἴμην ἐξοικωμένος ὅτι αἱ ἐξετάσεις καὶ εὐχερέστεραι καὶ δικαιότεραι εἶσονται, καὶ μὴν καὶ χρησιμώτεραι ἐξετάζουσι τε καὶ ἐξεταζόμενοι, τὸ δὲ πανεπιστήμιον Ὁθωνος δὲν θέλει ἀποβάλλει ἣν ἤρχισε νὰ ἔχῃ ἀπανταχοῦ καλλίστην ὑπόληψιν.

Σπουδαιότερα εἶναι ἡ δευτέρα παρατήρησις, ἡ ἐξῆς. Καὶ περ τοσούτων εἰς τὴν παιδείαν δαπανωμένων, καὶ περ τοσούτων εκπαιδευομένων κατ' ἔτασ, καὶ ἐκτός καὶ ἐκτὸς τοῦ Κράτους ὑπάρχει σπάγος, ἑλλειψίς καθ' αὐτὸ διδασκάλων, ζητούμενων καὶ οὐχ εὐρισκομένων. Ὁ τελευταῖος ἀνατολικὸς πόλεμος φαίνεται ὅτι οὐχὶ μόνον ἐπλούτισεν, ἀλλὰ καὶ ἐφώτισε τοὺς ἔξω ὁμογενεῖς, ἰδόντας βεβαίως τοιαύτας μεγαλουργίας καὶ πεισθέντας ὅτι ἀνευ παιδείας οὕτε τὰ τοιαῦτα κατορθοῦνται, οὕτε αὐτοὶ τὰς σημερινὰς χρεῖας τῶν δύνανται νὰ πληρώσωσι. Καὶ οὕτω λοιπὸν ἀποτινάξαντες τὴν πρώην ῥθυμὴν ἀπανταχοῦθεν ἐπὶ ἀδράϊς συντάξουσι ζητοῦσι διδασκάλους. Ἐκ Κείρου, ἐξ Ἀλεξανδρείας, ἐκ Σμύρνης, ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ἐκ Χάλκης, ἐκ Γενέδου, ἐκ Σερίδων, ἐκ Κυθωνίων, ἐξ Ἰωαννίνων καὶ ἀλλοχοῦθεν ζητοῦσι διδασκάλους· πάντες ἢ ἐξ ἐντολῆς ἔχω ἐγὼ μόνον, καὶ εἰς πάντας ἀναγκάζομαι νὰ ἀπαντήσω ὅτι οἱ ὑπάρχοντες διδασκαλοὶ μίλις ἐξαρκούσιν εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ τόπου.

Οὐδαί, βεβαίως θέλει βλασφημῆσαι λέγων τί μέλει μας διὰ τοὺς ἄλλους; Ἀπ' ἐναντίου, ὅτι ἡμεῖς εἰμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ἐφοδιάζωμεν διδασκάλους τὴν Ἀνατολήν, τοῦτο, ἔχω ἀδίστακτον πληροφορίαν, εἶναι γενικὸν φρόνημα· διότι ἐκ τῶν κυριωτέρων σκοπῶν τῆς συστάσεως τοῦ πανεπιστημίου

ἦτον βεβαίως καὶ οὗτος. Ὁ πρῶτος αὐτοῦ πρύτανις, ὁ μακρύτερος Κ. Σχινᾶς, εἰς τὰς κατὰ τῆς ἐγέρσεως τοῦ πανεπιστημίου ἐνοστάσεις, ὅτι ἔλειπαν οἱ διδάσκοντες, ἀπάντη πάντοτε ὅτι δι' αὐτὸ τοῦτο συνέστατο τὸ πανεπιστήμιον ἵνα παρασκευάτῃ αὐτοὺς. Καὶ εἰς τοῦτο δὲν εἶχεν ἄδικον, διότι νομικοὺς καὶ ἱατροὺς δυνατόν νὰ λάβωμεν καὶ ἀλλοχόθεν, πόθεν ὁμῶς διδασκάλους καὶ θεολόγους;

Ἀλλὰ καὶ εἰ ἔλειπαν τοιοῦτοι λόγοι, λόγοι δικαιοί, ὀρθοὶ καὶ ἰσχυροί, τὸ ὄνομα τῶν Ἀθηνῶν ἡ τιμὴ τοῦ πανεπιστημίου, τὸ συμφέρον τοῦ τόπου, ἀπαιτοῦσι καὶ ἀπαιτοῦσι τοῦτο μεγαλοφώνως. Εἰ τὸ μόνον σχολεῖον τοῦ Ἰσοκράτους ἐπαμπεύει ἐκ τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν πλῆθος μαθητῶν εἰς τὰ ἔξω μέρη, καὶ ἐξ αὐτοῦ, ὡς ἐκ τοῦ δουρείου ἵππου, ἐξηλθόν τῶσοι ἀριστοὶ (*), ὁλόκληρον πανεπιστήμιον τῶν νῦν Ἀθηνῶν δὲν θέλει εἶναι ἱκανὸν νὰ παράγῃ τοσούτους, ὥστε περισσεύοντες ἐνταῦθα νὰ διασπαίρωνται ἀπανταχοῦ; Ἐπειτα δὲ, ἀφ' οὗ οἱ ἄνθρωποι τιμῶσι μας τοσούτον, ὥστε νὰ νομίζωσι τὸν τόπον ἡμῶν ἐξίαν τῶν φώτων, δὲν εἶναι δίκαιον νὰ δειχθῶμεν ἄξιοι τούτου; Ἀκριβεῖς ἔχω πληροφορίας ὅτι διδάσκαλος διπλωμα φέρων τοῦ πανεπιστημίου Ὁθωνος, εἶναι εἰς τὰ ἔξω μέρη περιζήτητος. Καθὼς λοιπὸν ἡμῶν εἶναι ἵνα διασώσωμεν καὶ ἐπαυξήσωμεν τὴν ἀποκτηθεῖσαν ὑπόληψιν· ἐπὶ δὲ ἱερώτερον χρέος ἔχομεν, οὐχὶ ἐξ Ἀνατολῆς νὰ περιμεινώμεν, ἀλλ' ἡμεῖς ἐκεῖσε νὰ διαπέμψωμεν τὸν πολιτισμὸν.

Εἶμαι δὲ βέβαιος ὅτι τὸ φιλόμουσον ὑπουργεῖον τῆς παιδείας, ἐπαυξάνον τὸν μέχρι τοῦδε δειχθέντα ἐπικινετὸν ζήλον, θέλει ἐπενεῖλαι τὴν ἀναγκαίαν τῆς παρατηρηθείσης ἐλλείψεως διόρθωσιν. Τὸ ὀρθότατον ῥητὸν τοῦ φιλοσόφου ὅτι πᾶν τὸ κινούμενον ἐκείνῳ του κινεῖται καὶ ἡ παρατήρησις ὅτι οὐκ ὀλιγοὶ νέοι, περὶ πάντας τὸν κύκλον τῶν φιλολογικῶν μαθημάτων, ἐτράπησαν ἔπειτα εἰς ἄλλας σχολὰς, θέλουσι συντελεῖσαι εἰς τὴν περί διορθώσεως σκέψιν.

8. Διδασκαλία.

Ἐπανέρχομαι νῦν εἰς τὴν διακοπεῖσιν σειράν τοῦ λόγου. Οἱ ἀρχαῖοι καθηγηταί, ἱερώτατον χρέος ἐκπληροῦντες, μετὰ ζήλου ἐδίδαξαν δι' ὅλου τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους τὰ διὰ τοῦ προγράμματος ἀγγελθέντα μαθήματα. Ὁ ἐκτακτος καθηγητὴς Διονύσιος Λύγινῆτος ἐδίδαξεν, ἐντὸς δύο ἐτῶν, πλῆρες τὸ μάθημα τῆς εἰδικῆς Νοσολογίας καὶ Θεραπείας. Οἱ νεωστὶ διορισθέντες Κωνσταντῖνος Βουδάκης, Στέφανος Σταυρινάκης καὶ Διονύσιος Κλεόπας, ἐγκρίτως ἀρξάμενοι, ἐξηκολούθησαν ὡσαύτως μέχρι τέλους διδάσκοντες. Οἱ ἐξαλθόντες ἤδη, ὡς καὶ οἱ εἰς ἐξέτασιν ἑτοιμοὶ διδάσκαλοι, μαρτυροῦσιν ἵνα νῶς ὅτι καὶ τὸ Φιλολογικὸν Φροντιστήριον δὲν ἔμεινε

ἀργόν. Ὁ καθηγητὴς τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου Μιχαὴλ Πατλῆς δὲν ἤρχισεν ἐπὶ διδάσκειν, παρευρίκατο ὁμῶς εἰς τὰς συνεδριάσεις τῆς Νομικῆς Σχολῆς καὶ εἰς τὰς ἐξετάσεις. Ἐλπίζομεν δὲ ὅτι μεθ' ἱκανὴν καὶ πολυχρόνιον προετοιμασίαν ἐν τόκῳ πλουσιωτάτῳ θέλει ἀποζημιώσει τὴν μέχρι τοῦδε ἔλλειψιν. Οἱ ὑφηγηταὶ Γεώργιος Γεννάδης καὶ Σπυρίδων Μπαλάνος ἐδίδαξαν δι' ὅλου τοῦ παρελθόντος ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους. Οἱ ὑφηγηταὶ Ἀλέξανδρος Κοντόσταυλος, Βασίλειος Λάκων καὶ Ἰωάννης Σεμιτέλλος δὲν ἐδίδαξαν δι' ὅλου τοῦ παρελθόντος ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους, ὁ δὲ Γεώργιος Παπασιωτῆς δὲν ἐδίδαξε κατὰ τὴν θερινὴν ἐξαμηνίαν.

Ὁ καθηγητὴς τῆς Θεολογίας Διονύσιος Κλεόπας, ὑπὸ τῆς πανεπιστημιακῆς συγκλήτου ταχθεὶς, ἐξεφώνησε τὴν συνήθη λόγον κατὰ τὴν λ' Ἰανουαρίου, ἐορτὴν τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν καὶ ἐορτὴν τοῦ πανεπιστημίου.

Ὁ καθηγητὴς τῆς ἱστορίας Κ. Παπαρήγγουλος ἐξεφώνησεν, ὡσαύτως ὑπὸ τῆς πανεπιστημιακῆς συγκλήτου ταχθεὶς, τὸν κατὰ τὴν κ' Μαΐου λόγον, ὅτε γίνεται ἡ ἐνιαύσιος τελετὴ τῆς τοῦ πανεπιστημίου ιδρύσεως.

9. Αστυκλινική.

Πρὸ ἐτῶν ἡ Ἱατρικὴ Σχολή, αἰσθανθεῖσα τὴν ἀνάγκην τῆς Αστυκλινικῆς, ἤτησε τὴν σύστασιν αὐτῆς, πρὸς ἀσκήσιν τῶν ἱατροσπουδαστῶν, οἵτινες, δι' ἔλλειψιν ἐντελῶς κατηρτισμένου νοσοκομείου, δὲν δύνανται νὰ ἐπαρμόσωσιν ἐπὶ τῆς κλίνης τῶν νοσούντων τὰς ἀπὸ ἔδρας διδασκομένας θεωρίας, ἀλλ' ἡ εὐχὴ αὕτη τῆς Σχολῆς ἔμεινε μέχρι χθὲς καὶ πρῶτον ἀνεκπλήρωτος, νῦν δὲ ἀγαθὴ τύχη, διὰ τῆς βασιλικῆς τῇ ἡντι μερίμνης τοῦ σέβαστου ἡμῶν ἡγεμόνος καὶ διὰ τῆς ἀόκνου ἐπιμελείας τοῦ ὑπουργοῦ τῆς παιδείας, ἐπληρώθη καὶ τὸ κενὸν τοῦτο. Καθιδρύθη καὶ ἡ Αστυκλινικὴ ὡς πανεπιστημιακὸν μάθημα, καθηγητοῦ διορισθέντος τοῦ Δημητρίου Ὁρρηνίδου. Συμπληρωθεῖσα δὲ δι' ἀξίων βοηθῶν, τῶν κυρίων Στεφάνου Σταυρινάκη καθηγητοῦ, Ἀντωνίου Βισσάρη ὑφηγητοῦ καὶ Ἀρσταίου ἱατροῦ, θέλει ἀρρίψαι τὰς ἐργασίας αὐτῆς ἐπ' ἀγαθῷ καὶ τῆς σπουδαζούσης νεότητος καὶ τῶν πασχόντων ἐνδίων καὶ πενήτων.

10. Διακόσμησις τοῦ Πανεπιστημίου.

Πρὸ πολλοῦ οἱ κατὰ καιροὺς πρύτανις ἠσθάνθησαν τὴν ἔλλειψιν καταλλήλου καὶ εὐπροποῦς γραφείου τῆς πρυτανείας. Καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ παρατηρήσαμεν ὅτι τὸ μέρος ὅπου ἦτον ὡς πρυτανεῖον ἐχρησίμευσεν ἐν ταύτῃ καὶ εἰς τὰς συνεδριάσεις τῆς το Συγκλήτου καὶ τῶν Σχολῶν, καὶ εἰς τὰς ἐξετάσεις, διδασκαλικὰς τε καὶ διδακτορικὰς, εἰς ἀνάπαυσιν τῶν διδασκάλων, εἰς ἐγγραφὰς καὶ εἰς πᾶν ἄλλο. Καίμενον δὲ προσέτι εἰς θέσιν δι' ἧς πλῆθος οἰκείων καὶ ξένων διαβάζον καὶ εἰς τὸ αὐτὸ συρρέον, ἐτάραττε τὰς ἐργασίας τῶν ἐν αὐτῷ ἐργαζομένων, ἦτον πάντῃ ἀνοίκειον καὶ θεραπείας χρεῖζον.

(*) «Ecco tibi exortus est magister istorum omnium (? τῶν προαναφερθέντων), cujus e iudo, tanquam ex equo Trojano innumeris (πρὸ ὧν, meri) principes exiere.» (Cicer. de Oratore, II, 22.)

Οὕτω λοιπὸν προτάσει τοῦ πρυτάνεως, συναινέσει τῆς πανεπιστημιακῆς συγκλήτου καὶ ἐγκρίσει τοῦ τῆς παιδείας ὑπουργείου, τὰ πρὸς τὸ θυτικὸν περιουσίον κείμενα δύο δωμάτια μετεσκευάσθησαν εἰς πρυτανεῖον, κομψῶς καὶ φιλοκάλως διακεκοσμημένον, ἀναλόγως τῆς λοιπῆς τοῦ πανεπιστημίου κατασκευῆς, καὶ ἱκανῶς εὐπρεπὲς πρὸς ὑποδοχὴν παντός κοσμοῦ προσώπου ἐκ τε τῶν ἡμετέρων καὶ τῶν ξένων. Ἐδαπανήθησαν δὲ εἰς ταῦτα πάντα δραχμαὶ χίλια πεντακόσια ὡς ἑξῆς.

Ἐπειδὴ δὲ κατ' ἔτος ἐδαπανῶντο ὑπὲρ τὰς διακοσίας δραχμὰς εἰς μετακόμισιν καὶ ἐπίχρισιν ξένων ἐπὶ μισθῷ καθισμάτων διὰ τὰς δημοσίας τελετὰς τοῦ πανεπιστημίου, πρὸς ἀποφυγὴν τῆς τοιαύτης ἐναυσίας δαπάνης, ἡ πρυτανεία καὶ ἡ πανεπιστημιακὴ σύγκλητος ἔκριναν ἀναγκάσιον ὥστε τὸ πανεπιστήμιον νὰ δαπανῇσθαι ἐνάπαλιν εἰς ἀγορὰν καθισμάτων ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ. Περικαλέσμεν λοιπὸν τὸν ἐν Μασσαλίᾳ γενικὸν πρόξενον τῆς Ἑλλάδος κύριον Ζ. Τσιτσίνιαν τὰ φροντίσθαι περὶ τούτου· ὁ δὲ, αἰετοῦ δειξάμενος ὑπὲρ τοῦ πανεπιστημίου προθυμίαν, ἀσμένως ἐδέχθη καὶ τὴν παραγγελίαν ταύτην.

Καὶ ἄλλα δὲ περὶ τῆς οἰκοδομῆς κατασκευάσθησαν χρησιμεύοντα πρὸς καθήκον τοῦ καθιδρύματος, ἀπαραίτητα εἰς τε τὸ ὑγιεινὸν τοῦ ἀέρος καὶ εἰς ἀποφυγὴν πάσης ἀπειροκαλίας. Ἐδαπανήθησαν δὲ εἰς αὐτὰ δραχμαὶ ἑπτακόσιαι.

Πυλῶν.

Δὲν διέφυγε τὴν προσοχὴν τῆς πρυτανείας καὶ ἡ ἀσχημία τὴν ὅποیان εἰς τὸ καθίδρυμα φέρει ὁ ἐξ ἀθλιωτάτων ξυλοκιγαλίδων πυλὼν εἰς τὴν εἰσόδον καὶ τὴν λοιπὴν καλλομένην τοῦ καθιδρύματος βλάπτων, καὶ ἀσφάλειαν οὐδεμίαν παρέχων, καὶ ὅλως ἀνοίκειος ὢν. Ἀπερχάσασμεν λοιπὸν νὰ κατασκευασθῇ ἐκ σιδήρου χυτοῦ. Ἀλλὰ, πρὶν ἐπιχειρήσωμεν τὴν κατασκευὴν, ἦτον ἀνάγκη νὰ γράψωμεν εἰς τὸν ἐν Τεργέστη ἀρχιτέκτονα Χάνσεν, τὸν καὶ τὸ σχέδιον ὅλου τοῦ πανεπιστημίου ἐπιτελέσαντα, ἵνα στείλῃ ἐκεῖθεν ἡμῖν ὅπερ εἶχε σχέδιον τοῦ πυλῶνος, τὰ μέτρα, τὴν σημείωσιν τοῦ ἀνταγκίου ὑλικοῦ καὶ τὸν προϋπολογισμόν τῆς δαπάνης, ἵνα κατ' αὐτὰ ἡ παραγγελία γένηται. Ἐγράψαμεν λοιπὸν πρὸς τὸν ἐν Τεργέστη γενικὸν πρόξενον τῆς Ἑλλάδος κύριον Ἀγγελῶν Γαννικέσσην, περικαλοῦντες αὐτὸν νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ ἀρχιτέκτονος, καὶ στείλῃ πρὸς ἡμᾶς τὰ ἀνωτέρω. Ἐπειδὴ δὲ οὗτος ἔλειπεν ἐν Ἀνκῆν, ἐγράψαμεν πρὸς αὐτὸν ὁ πρόξενος, ἀλλ' οὐδεμίαν εἰσέτι ἀποκρίσιν. Ἡ περὶ τούτου περικιτῶν μέριμνα ἀπέκειται πλέον εἰς τὸν διάδοχόν μου.

11. Ἐξασφάλισις τοῦ Πανεπιστημίου.

Ἡ ἐκ κινδύνου κυρὸς ἐξασφάλισις τοῦ Πανεπιστημίου ἐνέκαθεν ἦτον σπουδαία φροντίς καὶ μέριμνα τῶν τε κατὰ καιροὺς πρυτάνεων καὶ τοῦ ὑπουργείου διὰ τὰς δυσκολίας ὅμως τῆς διατηρήσεως καὶ χρήσεως τῶν ἀναγκαίων ὀργάνων, ὁ σκοπὸς οὗτος ἔμεινε μέχρι τοῦδε ἀνεκτέλεστος. Ἀλλὰ τελευταῖον, κα-

τὰ προτροπὴν τοῦ ὑπουργείου τῆς δημοσίας παιδείας, ἡ πρυτανεία, συναινέσει τῆς πανεπιστημιακῆς συγκλήτου, ἐφρόντισε καὶ περὶ τούτου δεόντως διὰ πυροσβεστικῆς ἀντλίας. Ἡ πυροσβεστικὴ αὕτη μηχανὴ παρηγγέλθη εἰς τὸν ἐν Πάρισις ἐπιτετραμμένον τὰ ἑλληνικὰ πράγματα κύριον Φωκίωνα Ῥώκ, ὃς μετ' ἀξιοπαίνου ζήλου ἐξετέλεσε τὴν παραγγελίαν. Σταλείτω δ' ἐνταῦθα ἡ ἀντλία καὶ δοκιμασθεῖσα παρὰ τοῦ ἀρχηγῶ τῶν πυροσβεστικῶν κυρίου Νικολάου Μάνου, ἐνώπιον τοῦ ὑπουργοῦ, τοῦ πρυτάνεως καὶ τοῦ γραμματέως τοῦ Πανεπιστημίου, εὑρέθῃ ἐν ἀρίστη καταστάσει, ἡ καλλιωτέρη τῶν ἐν Ἀθήναις, κατὰ τὴν ὁμολογίαν τοῦ αὐτοῦ ἀρχηγῶ, λειπόντων μόνον, ὥσπερ κατὰ τὴν ἐκθεσιν τοῦ ἀνωτέρω λοχαγῶ, τῶν ἐλατηρίων, τῆς μεγάλης κλειδῆς καὶ δύο ὑδριῶν, περὶ ὧν ἐγράψαμεν εἰς τὸν ἐπιτετραμμένον κύριον Ῥώκ (α).

Οἱ κύλινδροι τῆς μηχανῆς καὶ ἡ λεκάνη εἰσὶ λίαν καλῶς κατασκευασμένοι καὶ ἰσχυροί. Οἱ σωλῆνες ἐπίσης καλοί, ἡ ἐκσφενδόνισις τοῦ ὕδατος φθάνει εἰς ὕψος 25—30 μέτρων, ἡ ὁπὴ αὐτῆς εἶναι δεκαπέντε χιλιομέτρων περίπου, ὅπερ δεικνύει δύνάμιν ἱκανήν. Ἡ ἀξία τῆς μηχανῆς, προστιθεμένης καὶ τῆς πρὸς μετακομιδὴν δαπάνης, εἶναι φράγμα δισχίλια καὶ ἐξῆκτα ἑκατομμύρια, μετὰ ἐκατοσίων ἐξέκοντα.

Ἀρ' οὐ ἐφθάρην ἡ ἀντλία ἐνταῦθα, ἔγινε σύσκεψις μετὰ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς παιδείας περὶ διατηρήσεως αὐτῆς, ὥστε οὐ μόνον νὰ φυλάσσῃται ἀσφαλῶς, ἀλλὰ καὶ ἐν καταστάσει προχείρου χρήσεως. ἵνα ὑπὸ τοῦ Πανεπιστημίου γένη τούτο, ἀπαιτεῖται ἄνθρωπος ἐπιμελούμενος καὶ καθαρῶν αὐτὴν ἀκαταπαύστως, ἵνα εὐρίσκηται ἐν πάσῃ περιστάσει εὐχρηστος. Ἐκτὸς δὲ τούτου προσαπαιτεῖται καὶ τριῶν ἢ τεσσάρων ἀνθρώπων δύνάμις, καὶ τούτων ἱκανῶν νὰ τὴν μεταχειρισθῶσιν ἐν ὧρ δυστυχήματος. Ταῦτα δὲ ἤθελαν φέρει δαπάνην οὐ μικράν, καὶ ἴσως ἀχρηστον· ἐκρίθη λοιπὸν ὅτι ὁ καταλληλότερος καὶ συμφερότερος τρόπος ἦτον ἵνα, δοθεῖσα ἡ μηχανὴ εἰς τὸν λόγον τῶν πυροσβεστικῶν, φυλάσσῃται μὲν ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, ὅπου θέλει ὑπάρχει καὶ σταθμὸς πυροσβεστικῶν ἐτούτων ἐν πάσῃ περιστάσει πρὸς μεταχειρίσιν. Καὶ οὕτω λοιπὸν παρεδόθη εἰς τὴν λόγον τῶν πυροσβεστικῶν, ὁ δὲ διάδοχός μου θέλει φροντίσει τὰ παραιτέρω.

Δεξαμεναί.

Κατ' ἀπόφασιν τῆς πανεπιστημιακῆς συγκλήτου καὶ συναινέσει τοῦ ὑπουργείου τῆς παιδείας, κατασκευάσθησαν καὶ δύο δεξαμεναί, μία ἐκατέρωθεν τοῦ περιουλίου τοῦ πανεπιστημίου, ὅτινας, πλήρεις οὐσαι πάντοτε ὕδατος, καὶ πρὸς ἄλλο μὲν, τυχόν, καὶ πρὸς χρῆσιν τῆς ἀντλίας, χρησιμεύσει, ἐν καιρῷ ἀνάγκης.

12. Οἰκοδομὴ τοῦ Πανεπιστημίου.

Διὰ τὰς ἐξωτερικὰς πολιτικὰς ἀνωμαλίας ἡ ἐπὶ τῶν συνδρομῶν πρὸς ἀνέγειναι Ἑλληνικοῦ Πανε-

(α) Ἐστάλησαν δ' ἐπειτα καὶ ταῦτα πάντα.

στημίον ἐπιτροπή, ἐπὶ οὐκ ὀλίγον χρόνον αὐδὲν εἰσέπραξε. Πρὸς δὲ τούτοις διὰ τὴν ἀποδίωσιν τῶν ἀοιδίμων διδασκάλων Νεοφύτου Βάμβα καὶ Γεωργίου Γεννηδίου, καὶ διὰ τὴν ἐκ ταύτης παραίτησιν τοῦ κυρίου διοικητοῦ τῆς ἐθνικῆς τραπέζης, ὅς, καὶ περ ἐπιθυμῶν νὰ λαμβάνῃ μέρος εἰς τὰς συσκέψεις αὐτῆς, ἔνεκεν τῶν ἐμβριθεστάτων αὐτοῦ ἀσχολήσεων εἰς τὴν τράπεζαν, ἡ ἐπιτροπή, οὐκ οὔσα πλήρης, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐνεργῇ πράξεις κῦρος ἐχούσας κατὰ τὸν νόμον. Ἀνεπληρώθη δὲ ἡ ἑλλειψις διὰ τῆς μερίμνης τοῦ κυρίου ὑπουργοῦ τῆς παιδείας, βεσιλικὴν προκαλέσαντος διάταγμα, δι' οὗ διορίσθησαν μέλη τῆς ἐπιτροπῆς οἱ κατὰ καιρὸν πρόεδροι τῶν νομοθετικῶν σωμάτων καὶ ὁ κατὰ καιρὸν πρύτανης τοῦ πανεπιστημίου. Ἦρχισε λοιπὸν καὶ πάλιν τὰς ἰδίας ἐργασίας ἡ ἐπιτροπή, διπλώματα πέμπουσα, συνεισφορὰς δεχομένη ἢ καὶ ἄλλως προσέτι εἰσπράττουσα.

Ἐλαβὼν δὲ κατὰ τὸ παρελθὸν ἀκαδημαϊκὸν ἔτος δίπλωμα εὐεργέτου τέσσαρες, ἐξ ὧν εἰσπράχθησαν δραχμαὶ

930

Δίπλωμα συνδρομητοῦ ἔλαβον δύο καὶ εἴκοσιν, ἐξ ὧν εἰσπράχθησαν δραχ.

587 62

Ἐκ συνεισφορῶν εἰσπράχ. δρ.

509

Ἐκ πωλήσεως προσέτι πλίνθων ὑπτῶν καὶ ἄλλου ὑλικοῦ πρὸς διασκευὴν τῶν βουλευτηρίων, κατὰ διαταγὴν τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐσωτερικῶν εἰσπράχθησαν δραχμαὶ

250 78

Τὸ ὅλον δραχμαὶ 2 274 40

13. Γραφεῖον τοῦ Πανεπιστημίου.

Καὶ περὶ ὑπαλλήλων καὶ περὶ βοηθῶν καὶ περὶ καταστάσεως ἐν γένει τοῦ πανεπιστημιακοῦ γραφείου καὶ οἱ πρὸ ἐμοῦ πρυτάνεις καὶ ἐγὼ ἐγράψαμεν πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῆς παιδείας τὰ ἑξῆς. Ἐπὶ τοῦ παρόντος γενικώτερον μόνον ἐπαναλαμβάνομεν τὰ ἑξῆς.

Εἴκοσιν ὅλα ἔτη παρῆλθον ἀπ' οὗ καθιδρύθη τὸ πανεπιστήμιον, ἐπομένως καὶ τὸ προσωπικὸν αὐτοῦ αὐξήσεται καὶ καθ' ἑκάστην αὐξάνει. Αἱ σχέσεις αὐτοῦ ἐξετάθησαν καὶ ἐπολλαπλασιάσθησαν. Καθηγενηταὶ ὑπὲρ τοὺς τεσσαράκοντα, ἐκτὸς τῶν οὐκ ὀλίγων ὑφηγητῶν, διδάσκουσιν ἐν αὐτῷ καὶ ὑπὲρ τοὺς πεντακοσίους ἢ ἑξακοσίους νέους φοιτῶσιν εἰς τὰς αὐτῶν παραδόσεις. Ἡ κτηματικὴ καὶ χρηματικὴ αὐτοῦ οὐσία καθ' ἑκάστην γίνεται πλεονέκτη. Κατὰ λόγον δ' εὐθὺν τῆς τοῦ πανεπιστημίου αὐξήσεως αὐξάνει καὶ ἡ τοῦ γραφείου ὑπηρεσία. Αἱ συνεδριάσεις τῆς τε συγκλήτου καὶ τῶν σχολῶν γίνονται συχνότεραι καὶ διεξοδικώτεραι, αἱ ἐγγράφαι καὶ αἱ τῶν φοιτητηρίων ἀναθεώσεις, αἱ ἀπὸ σχολῆς εἰς σχολὴν μεταθέσεις, αἱ ἀποφοιτήσεις, αἱ τῶν ὑποτρόφων πληρωμαὶ εἶναι οὐκ ὀλίγαι, αἱ ἐξετάσεις τῶν φοιτητῶν πολυάριθμοι, καὶ σχεδὸν διαρκεῖς, ἡ ἀλληλογραφία ἐκτενεστέρα. Ἐκ τούτου ἀνεφάνη ἀπόλυτος ἀνάγκη τῆς τε τοῦ προσωπικοῦ αὐξήσεως καὶ τινος μεταρρυθμίσεως. Περὶ τούτου οἱ τε προ-

κατοχοί μου ἐγράψαν, ὡς προεῖπα, καὶ ἐγὼ δὲν παραμέλησα.

Ἡ πρυτανεία, βλέπουσα τοὺς κόπους τοῦ ὑπογραμματέως τοῦ πανεπιστημίου καὶ τὸν μικρὸν αὐτοῦ μισθὸν, ἠτήσατο παρὰ τοῦ ὑπουργείου μίαν τιμὴν αὐξήσιν. Τὸ ὑπουργεῖον ἤκουσε μὲν εὐμενῶς τοὺς λόγους τῆς πρυτανείας, ἀλλ' οὐκ ὑπάρχοντος ἐν τῇ προϋπολογισμῷ κεφαλαίου πρὸς τοῦτο, ἀνέθηκεν εἰς τὴν σύγκλητον τὴν προσωρινὴν τοῦ πράγματος θεράπειαν. Ἡ πανεπιστημιακὴ σύγκλητος, ἔχουσα τὴν πεποίθησιν ὅτι ἐν τῇ προϋπολογισμῷ τοῦ προσεχοῦς ἔτους περιληφθήσεται τὸ πρὸς τοῦτο ἀπαιτούμενον ποσόν, παρεδέχθη νὰ προσθέτῃ εἰς τὸν μισθὸν αὐτοῦ πεντήκοντα δραχμὰς κατὰ μῆνα. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐν εἴδει προκαταβολῆς συνδρομὴ αὕτη λήγει μετὰ τοῦ πολιτικοῦ ἔτους 1877, ὁ ἄνθρωπος ἐπανέρχεται εἰς τὴν αὐτὴν ἀπορίαν.

Κρίνω πεσιπτόν νὰ εἰπῶ πλείονα περὶ τούτου, διότι πέποιθα ὅτι ἡ σύνεσις καὶ ἡ δικαιοσύνη τοῦ ὑπουργείου τῆς παιδείας καὶ περὶ τούτου θέλει φροντίσει, καὶ περὶ τῆς ἀναγκῆς τοῦ γραφείου καταρτίσεως διὰ τῶν ἀναγκῶν βοηθῶν καὶ διὰ παντός ἄλλου ἀπαρακινήτου πρὸς τὴν ἀνελλιπὴ τοῦ πανεπιστημιακοῦ γραφείου ὑπηρεσίαν δὲν θέλει παραμελήσει.

14. Διαγωνίσματα.

Ἀμβρόσιος Ῥάλλης.

Τὸ πρὸ ἐξαιτίας ὑπὸ τοῦ ἐν Τεργέστη κυρίου Ἀμβροσίου Ῥάλλης συστηθὲν ποιητικὸν διαγώνισμα ἐτελέσθη καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἀκαδημαϊκὸν ἔτος. Κριταὶ τοῦ ἀγῶνος, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ πρυτάνεως, διορίσθησαν ὑπὸ τῆς πανεπιστημιακῆς συγκλήτου οἱ καθηγηταὶ Κωσταντῖνος Παπαρρηγόπουλος, Εὐθύμιος Καστόρχης. Ἀθανάσιος Ρουσόπουλος καὶ Στέφανος Κρυμνιούδης, γενόμενος καὶ εἰσχηγῆς εἰς τὴν σύνταξιν τῆς ἐκθέσεως. Ἐκ τῶν οὐκ ὀλίγων προσφερόντων ποιημάτων δύο μόνον ἐπηρεύθησαν, οὐδὲν δὲ ἐβραβεύθη. Τὰ καθέκαστα περιγράφονται ἐν τῇ πρὸ πολλοῦ ἐκδόσει ἐκθέσει, καὶ εἰς ταύτην παραπέμπονται ὅσοι ἔχουσιν ἀνάγκην ἀκριβεστέρως ἐξηγήσεως. Αἱ πρὸς βράβευσιν ὀρισμέναι χίλιαι δραχμαὶ ἐδόθησαν πρὸς ἀγορὰν βιβλίων, ὧν ὁ ἀπολογισμὸς ἐν τῷ πινάκι.

Ὅτι ἐκ τῶν εἰκοσι περίπου εἰς ἐξέτασιν καὶ κρίσιν παραπεμφθέντων ποιημάτων καὶ ποιημάτων οὐδὲν εὐρέθη βραβεύσεως ἄξιον καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς διαγωνισθέντας καὶ εἰς ἄλλους ἐράνη ἐναντίον εἰς τοὺς ὅρους τοῦ ἀγωνοθέτου, παράδοξον προσέτι καὶ ἄδικον ὡς ἀναστέλλον τὴν πρὸς τὴν ποίησιν ὁρμὴν τῶν νέων, κτλ. Ὅτι οὐχὶ ἐναντίον, ἀποδείξεις εἶναι ὅτι τοῦτο δὲν ἔγινε πρώτην ταύτην φοράν, καὶ ἡ ῥητὴ ὁμολογία τοῦ ἀγωνοθέτου, γράψαντος πρὸς τὸν πρύτανην ὅτι ἀποδέχεται πάντα τὰ τοῦ ἐξεταστικοῦ συλλόγου, ὅτι δὲ παράδοξον καὶ ἄδικον οὐκ ὀλίγοι ἐπροσπάθησαν ν' ἀποδείξωσιν. Ἀλλὰ πρὸς ἀπόδειξιν, χωρίζοντες δὲ τὴν τῶν ἄλλων ἐξεταστῶν τὴν εἰσηγητήν τῇ ἐκθέσει, ἐπέπεσον κατ' αὐτοῦ, ὅτε ὁλίγα οὔτε εὐσχημα κατειπόντας. Περὶ τούτου θέλω

νά εἶπω μικρά τινα. Ἐπειδὴ δηλ. ἐν ταῖς σημεριναῖς Ἀθήναις ὑπάρχει τσακὺτὴ ἐλευθερία τοῦ λέγειν καὶ γράφειν, ὅση καὶ ἐν ταῖς ἀρχαίαις (α) διὰ τοῦτο ἐλπίζω ὅτι δὲν θέλουσι καταδικασθῆ ὡς ἀσυγχώρητοι αἱ ἐξῆς μικραὶ μου καὶ ἀνεν ἀξιόσεως παρατηρήσεις.

α. Οἱ Γάλλοι, τῶν ὁποίων ἡ πρωτεύουσα ἔχει πλείονας κατοίκους τοῦ ἡμετέρου βασιλείου, καὶ τῶν ὁποίων ὁ τόπος βρῆκε ποιητῶν καὶ παντοίων ἄλλων λογίων, προδτείναν βραβευσίμου ποιήματος θέμα τὸν τελευταῖον ἀνατολικὸν πόλεμον. Ἐκ τῶν ὑποβληθέντων ἑκατὸν παντὶκόντα ποιημάτων τὰ ἑκατὸν τεσσαράκοντα ὁκτὼ οὐδὲ λόγου καὶ μυρίας ἐκρίθησαν ἄξια, καὶ μόνον δύο ἐράνησαν ὅτι παρὲς χρυσὴν ἐλπίδα καὶ οἷον τὸ πρῶτον δοκίμιον τοῦ προσδεδωμένου ποιήματος (β). Καὶ νομίζω ὅτι οὐτε παράδοξον τοῦτο εὐρέθη, οὔτε αἱ ἀποτυχόντες ἐμέμφθησαν τοὺς κρίναντας. Ἡμεῖς δέ, καὶ ὀλιγοστοὶ ὄντες καὶ πρωτόπειροι καὶ μόλις περὶ τὰ τοιαῦτα κινούμενοι, ἀξιούμεν ἐκ παντός τρόπου καὶ ἐν παντί δοκιμῇ τὴν βράβεισιν. Τοῦτο εἶναι τὸ παράδοξον. Ἡ φιλοτιμία εἶναι βεβηλῶς ἀξιοπαινος, οὐχὶ ὅμως καὶ ὅταν ὑπερβαίῃ τὰ ὅρια. Καὶ σηματοῦν ὅτι τὸ θέμα τῆς Γαλλίας ἦτον ἔργον ἐθνικόν, τιμήσαν τὰ γαλλικὰ ὄπλα, καὶ τοιαῦτα δὲν ἦσαν βεβηλῶς τὰ θέματα τῶν παρ' ἡμῶν οὐ βραβευθέντων.

β. Θέλουσιν ὅτι, ἐπειδὴ πᾶσα ἐποχὴ ἔχει ἰδιαίτερον ποιήσεως πνεῦμα, διὰ τοῦτο δὲν εἶναι δίκαιον ἡμεῖς ἀπομακρυνόμενοι τούτου νὰ στερώμεθα τῶν παρὰ τοῖς νῦν θαυμαζομένων καλῶν, ἀπρὶς ἐρχόμενοι πεμπταλαίων τιῶν, ἀπαρχαιοθίντων πλέον καὶ ἀχρηστῶν γενομένων. Ἡ ἐν Βερολίνι παράστασις τῆς Ἀντιγόνης, ἡ ἐν Λύρηλῃ τῆς Γαλλίας παράστασις τοῦ Οἰδίπου ἐπὶ Κωλωνῶ καὶ οὐκ ὀλίγων ἄλλων ἀλλαγῶν, δεικνύουσιν ὅτι ἐκεῖνα οὔτε ἀπρηχαιώθησαν, οὔτε ἀπρηχαιώθησονται παρ' ἡμῶν ἐξαίρετως (γ). Ἀλλὰ τοιαῦτα διάκρισις ἀρχαίων ἢ νεωτέρων οὐδαμίαν εἶχε ῥοπήν εἰς τὴν κρίσιν. Οἱ συγκροτοῦντες τὸν περυσινὸν ἐξεταστικὸν σύλλογον, οὐτινος τῇ προεδρείᾳ ὡς πρύτανης ἐτιμώμην, οὔτε τυφλοὶ θαυμάσται τῶν κλασικῶν, οὔτε τυρλότεροι καταφρονηταὶ τῶν ῥομαντικῶν εἶναι· ἀπ' ἐναντίου τι-

μῶσι καὶ θαυμάζουσι τὸ καλὸν ὅπου εὐρίσκεται, ἐν τῇ φύσει καὶ ἐν τῇ τέχνῃ. Καὶ τὸν ἄνθρωπον ὅς ἐχει ἄνω τὴν κεφαλὴν καὶ κάτω τοὺς πόδας, καὶ τὸ δένδρον τὰ ἐναντία τούτων ἔχον ὀνομάζουσι καλὰ καὶ ὠραία, ὅταν ἔχωσι τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ καλοῦ καὶ ὠραίου. Θαυμάζουσι καὶ τὰ σοφά καὶ τὰ σακεσπέρεια, ὅταν μετὰ τῶν ἄλλων καλῶν δὲν παραβλέπτωσι καὶ τὸ λεπτὸν καὶ εὐγενικὸν αἶσθημα τῆς κίθους. Ποίημα ὁμοῖς, ἔστω κλασικὸν ἢ ῥομαντικόν, ἀθεμίτους ἔρωτας ἀδελφογαμίας καὶ τὰ τοιαῦτα περιέχον, εἴτε τῷ περαδείγματι τοῦ Εὐριπίδου, εἴτε τοῦ Οὔγου, τοῦ Δυμά, ἢ καὶ τοῦ ὑπὲρ πάντα ἄλλον δραματικόν, κατὰ τὴν γνώμην τῶν Ἀγγλῶν (α), Σακεσπέρου, δικαιολογούμενον, τοιοῦτον ποίημα δύνατ' ἐν ἀναγνώσει ὁ βουλόμενος κατ' ἰδίαν, νὰ ἀσπάζεται, εἰδὲ προαιρεῖται καὶ νὰ δώσῃ πρὸς ἀληθινὴν οἰκοδομήν εἰς χεῖρας τῶν τέκνων του, ἀλλὰ κριταί, ὑπὸ τῆς πανεπιστημιακῆς συγκλήτου, ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τῆς κυβερνήσεως, ἐκλεγόμενοι, ἐλπίζω ὅτι οὐδέποτε θέλουσιν ἀποφασίσει, διὰ τῆς δημοσίας αὐτῶν ἐγκρίσεως, νὰ συστήσωσιν ὡς τίμιον καὶ ψυχοσωτήριον ἀνάγνωσμα. Ἀλλὰ δηλητήρια, εἰς τὰς ἀπαλὰς ψυχὰς τῶν νέων ἐγχέόμενα εἶναι ἱκανά (δ).

γ. Πρὸς τοὺς νέους ποιητάς, ὅσοι ἐν ἑαυτοῖς αἰσθάνονται ὅτι εἶναι ὑπὸ τῆς φύσεως πρὸς τοῦτο πεπλασμένοι, οὔτε περὶ τοῦ χρησίου ἢ μὴ τοῦ ποιη-

(α) Ἐν τῇ Ἐδινβουργίᾳ Ἐξέτασις ἦται Ἐλέγχῳ (Edinburgh Review, Ἰουλίου 1857, ἀριθ. 213), ὃ ἐπικρίνων τὸν ἠθικὸν χαρακτήρα τοῦ περιεσώτου Γερμανοῦ Γοίθου ἢ Γάιθου (Goethe) λέγει περὶ αὐτοῦ «ὡς δραματικός εἶναι πολὺ κατώτερος (καὶ τίς δὲν εἶναι;) τοῦ Σακεσπέρου. «Εἴτα δὲ προχωρῶν ὑποτιμᾷται. «οὔτε τὸ ὕψος καὶ τὸ ἀρρενωπὸν τοῦ ἀνδρός φθάνει, οὔτε τὴν χάριν τοῦ Κερδάντου ἔχει, οὔτε τὴν ἀδίστατον εὐτράπελιν τοῦ Φαυλδίγγου, οὔτε τὸν καυστικὸν ἀλλ' εὐγενικὸν ἀστυισμόν τοῦ Βολταίρου, ἔχει ὅμως ἰδιαίτερας χάριτας καὶ ποιήματα τινὰ ὑπεροχὴν, ἢν οὐδεὶς προσήγησεν. «Ἐν τούτοις οὐδ' εἰς αὐτὸν τοῦ Σακεσπέρου κατώτερος δραματικός.

(β) Κατὰ τὸ 1844, ἐν τινι περιφθῶν περιοδικῷ συγγράμματι (Quarterly Review, N. 101, Λστ. VIII.) ἐγράφοντο τὰ ἑξῆς· «Ἐν τῇ Γαλλίᾳ θέλει διαχθῆ, νομίζομεν ἐντός ὀλίγου ὅτι ἔσται ἡ Κυβέρνησις πρὸς νὰ ἐπιτερῇ τὴν σκηνήν, ἢ ἡ σκηνὴ θέλει ἀναερέψῃ τὴν Κυβέρνησιν, ἐν τίνι δὲ καὶ ὅσον τὸ τῆς κοινωνίας εἰσροήμα. «Ἰδὲ Ἱστορίαν τῶν Ἑλληνικῶν Ποιητῶν κτλ. σ. 599). Ἡ πεῖρα δὲ ἀπέδειξε μετέπειτα πόσον ἥτορ προφητικαὶ οἱ λόγοι οὗτοι. Κατὰ τὸ ἀναστῶς εἶπε ἡ ἐν Παρισίοις Ἀκαδημία τῶν Ἐπιστημῶν ἐστῆς τὸ ποίημα τοῦ Εὐγενίου Ποιτοῦ «Du Roman et du Théâtre Contemporains, et de leur influence sur les mœurs. «Paris 1857. Πρέπει νὰ ἀναγνώσῃ τις ὁλόκληρον βιβλίον ἢ αἰδοῦν τὰ ἀλέθρια ἀποτελέσματα τῶν κακῶν βιβλίων. Ἀλλὰ τοῦ ἐλπίζω νὰ σχηματίσω ἐκ τούτου καὶ ἐξ ἄλλων ὁμοίων χωρίων, τὰ ὅποια διασχίζοντα καὶ τὸν διαφθῶν πέπλον, ὅπῃ τὸν ὁποῖον ἐπρεσπᾷται τουλάχιστον μέχρι χθὲς καὶ πρῶην νὰ κρυφθῇ ἢ κισχρότας, δεικνύουσι τὴν καλλυχὸν τῆς Εὐρώπης ἀληθινὴν κατάστασιν τῆς κοινωνίας.

Εἰ δὲ οἱ Γάλλοι, περατοῦντες τὴν γυμνασιεὺς βήμασι προβαίνουσι διαφθόρην, βραβεύουσι συγγράμματα πρὸς ἀναχαίτισιν αὐτῆς τείνοντα, ἤθελεν εἶναι ἀποπώτατον παρ' ἡμῶν νὰ βραβεύονται ποιήματα ἱκανά καὶ τὸ ἐλάχιστον νὰ βλάψουσι τὴν μικρὰν καὶ ἀδύνατον ἡμῶν κοινωνίαν.

(α) «Ὁδ' ἐν Ἀθήναις) τῆς Ἑλλάδος πλείστη ἐστὶν ἐξουσία τοῦ λέγειν» (Πλάτων Γοργ. 461).

(β) Journal des Débats, 21 août 1856.

(γ) «Si dans une simple école ecclésiastique, sous l'inspiration d'un sage et éloquent prélat, zélateur ingénieux de toutes les nobles études, nous voyons de jeunes enfants réciter et même chanter avec âme le texte original des sublimes mélodies et des chœurs d'Œdipe à Colone, n'est ce pas une preuve que dans la grande patrie de Corneille et de Racine, de Bossuet et de Fénelon, le génie de la belle antiquité ne peut jamais disparaître, ou qu'il reviendra toujours ranimer de sa flamme les études nationales?» (Rapport du secrétaire perpétuel de l'Académie sur les concours de 1857. Villemain. — Journal des Débats du vendredi 21 août 1857.

τικοῦ ἀγώνος, οὔτε περὶ τῆς δικαίης ἢ ἀδίκου ἀπο-
φάσεως τῶν κριτῶν λέγω, οὔτε ὅτι οἱ Κορίνθιοι περὶ
τῶν ἐκυτῶν ἀποίκων Κερκυραίων ἔλεγον (α). λέγω
μόνον ὅτι ἡ ἀναβολὴ τῆς ἐπιτυχίας καὶ δόξης δεν
εἶναι ἀναιρέσις. Ἡ δόξα εἶναι ὡς αἱ ὀπῶραι αἱ τῶν
ἀνταγωνιστῶν κειρὸν ἀπαιτοῦσι πρὸς ὠρίμασιν, καὶ ὅ-
ταν ἀνωθεν εἶναι ὠρισμένη νὰ φανῇ, οὐδέποτε ἐκ-
λείπει. Ἐπειδὴ δὲ ἡ μετριοφροσύνη εἶναι ἡ δυσκο-
λωτέρη τῶν ἀρετῶν, διότι πρόκειται νὰ νικήσωμεν
οὐχὶ ἄλλον, ἀλλ' ἡμᾶς αὐτοὺς, εἰς ὃ ἀντίκεινται χί-
λιοι ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ἐνυπάρχοντες πειρασμοί, διὰ
τοῦτο, ὅσω μετριοφρονέστεροι δευθῶτι, τοσούτω
μᾶλλον τιμηθήσονται. Ἐνθυμιζῶ δ' αὐτοὺς ἐν τέ-
λει καὶ τὸ ἴδιον συμφέρον, διότι ἄλλως ἢ οὕτω
ποιοῦντες δυσκόλως εὐρήσονται κριτὰς, ἀνταξιομέ-
νους νὰ κριθῶσι καὶ νὰ δαπανήσῃσι κειρὸν οὐκ
ὀλίγον, ἀνταγωνίζοντες στίχους πλείονες τῶν τῆς
Ἰλιάδος καὶ Ὀδυσσεύς, οὐχὶ ὁμῶς καὶ κρείττονες
ἐπὶ τῇ βιβλικότητι ὅτι, ἀντὶ πάσης ἀμοιβῆς, θέλου-
σιν ἀσπῆσαι τὰ ἐξ ἀμάξης, οὐδὲ μνησθῆσθαι ὑπὸ
τῆς κριτικῆς ἵνα ὑβρίζωνται. Ἐάν δὲ ὁ ποιη-
τικὸς ἀγὼν διὰ τοῦτο παυθῇ, ἃς μέμψονται αὐτοὶ
ἐκυτοῦς, ὡς παρακίρως κλείσαντες τὸ στάδιον.

Πρὸς μείζονα ἐπιτυχίαν τοῦ ἀγώνος ἐγγράφησαν
ιδιαιτέρως πεπραγμέναις τινὲς πρὸς τὸν κύριον Ῥάλ-
λην, ἀλλ' αὐτὸς οὐδεμίαν τούτων δευθῆς ἀρῆκε
τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν. Ἐλαστος
εἶναι βιβλικῶς κύριος νὰ δαπανᾷ τὰ ἴδια χρήματα
ὅπως αὐτῷ δοκεῖ καὶ ἀρέσκει. Ἀλλ' ὁ κύριος Ῥάλ-
λης, οὐκ ἀρεσκείς εἰς τοῦτο, ἀπαντῶν εἰς τοὺς
γράφαντας τὰς παρατηρήσεις, ἔκρινε καλὸν νὰ δι-
δάξῃ τοὺς κληνηγῆτας καὶ τὴν ἀξιό-ρέπειαν. Ἐγὼ
μετὰ περὶ ῥησέως ὁμολογῶ ὅτι νέαι καὶ γέροντες κα-
θηγῆται τοῦ πανεπιστημίου Ὁθωνοῦ, ἐν πολλοῖς
καὶ διαφόροις τοῖς Εὐρώπαις παιδευτηρίοις παιδεύ-
θέντες, οὐκ ὀλίγων ἀνδρῶν ἐνδόξων τιμηθέντες γνω-
ριμία, πᾶν ἄλλο περιέμενον ἢ περὶ ἀξιοπρεπείας
μαθήματα ἐκ Τεργέστης. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐνθυμι-
ζει μὲς τὸ ἀρχαῖον ῥητὸν γηράσκω δ' αἰεὶ καὶνὰ δι-
δασκόμενος. Τοσούτα καὶ περὶ τούτου ἐπὶ τοῦ πα-
ρόντος.

Κωνσταντῖνος Τσάκκος.

Παραλείπω τὸ διαγώνισμα τοῦ κυρίου Κ. Ττο-
κάνου, ὡς ἐκ προγενεστέρων ἐκθέσεων γνωστὸν (β).
Σημειῶ μόνον ὅτι τούτου ἡ προθεσμία λήγει τῇ 15
Μαΐου 1858, ἀλλὰ τὰ ποιήματα πρέπει νὰ στα-
λῶσιν εἰς μὴνας πρότερον, ὃ ἐστὶ πρὸ τῆς πρώτης
Νοεμβρίου 1857. Μεταδίδωμι δὲ εἰς ἑτεροῖον δια-
γώνισμα ὅντως χριστιανικὸν καὶ κατὰ τὸν σκοπὸν
καὶ κατὰ τὸν τρόπον.

Γεώργιος Μελάς.

Ὁ ἐξ Ἰωννίνων μακαρίτης Γεώργιος Μελάς ἐν
Κωνσταντινουπόλει ἀποδηώσας, ἐπὶ τιμιότητι καὶ
εὐσεβείᾳ διαπρέψας ἀνὴρ, πεπεισμένος ὅτι ἡ θρη-

σκεία πρέπει νὰ ᾔνοι ἡ χάρις πάσης παιδείας, διέ-
θηκε δεκαχιλίας δραχμὰς πρὸς σύνταξιν καὶ ἐκ-
δυσιν συγγράμματος πρὸς χριστιανικὴν ἠθοποίη-
σιν τῶν ἑλληνοπαίδων καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.
Τὴν ἐν διαθήκῃ ταύτῃ παργγελίαν πιστῶς ἐκτε-
λοῦντες οἱ ἀγαθοὶ αὐτοῦ υἱοὶ ἀνέθηκαν εἰς τὸν πρύ-
ταξιν τὰ τῆς κανονικῆς αὐτοῦ ἐκτελέσεως. Τὸ δια-
γώνισμα λοιπὸν τοῦτο προκήρυχθη ὑφ' ἡμῶν διὰ
τῶν ἐφημερίδων τῆς πρωτεύουσας τῇ 6 Ἰανουαρίου
τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους. Ἐν ταύτῃ δὲ ἐξηγήθησαν καὶ
οἱ ὅροι τοῦ μακαρίτου ἀθλοθέτου. Ὅταν παρουσι-
ασθῇ τὸ σύγγραμμα, θέλει κριθῇ κατὰ τοὺς ὑπ'
αὐτοῦ ὁρισθέντας ὅρους.

15. Παρατηρήσεις.

Τὰ διαγωνίσματα ταῦτα δεικνύουσι βεβαίως τὸν
ἄξιόπινον ζῆλον τῶν θυογενῶν πρὸς ταχυτέραν δι-
άδοσιν τῆς παιδείας, ὅλκις δυνάμει προσπάθον-
των ὅπως ἀποτριψάμενοι τὴν προπαιδείαν ἡμῶν
ἡδοξίαν, ἀναλάβωμεν τὴν ἀρχαίαν ἐκλείαν. Δυνα-
τὸν δὲ εἰπεῖν καὶ τι μείζον. Ταῦτα δηλ. καὶ αἱ
μετέπειτα ἀναρεθισθέντες γενναῖαι προσφοραὶ
μνησθῶσι τρυφῶντες ὅτι οἱ ἀπανταχοῦ Ἕλληνες
ἐπεισθῆσαν ἀδυστάκτως ὅτι ὁ θεός, ἀποφασίσας
νὰ διασώτῃ τὸ ἑλληνικὸν γένος, ὥρισεν ὡς ζώοντα
τὸ μικρὸν τοῦτο ἑλληδικὸν βασίλειον, καὶ ὡς κισῶ-
τὸν φύλακα τῆς παιδείας τὸ πανεπιστήμιον Ὁθω-
νός. Ἡ ἀνωτέρω ἐξηγηθεῖσα ἰδέα, ὅτι χρεῖς ἡμῶν
ἱερώτατον εἶναι ἡμεῖς νὰ διαβιβάσωμεν εἰς τὴν Ἀ-
νατολήν καὶ οὐχὶ ἐκείθεν νὰ λάβωμεν τὸν πολιτι-
σμὸν φαίνεται ὅτι ἀναρρεῖται καὶ παρ' αὐτοῖς μᾶλ-
λον ἐπὶ μᾶλλον καθ' ἑκάστην ῥίζουται καὶ ἀναπτύσ-
σεται. Διὰ τοῦτο, βλέποντες τὴν γενναίαν προσ-
πάθειαν καὶ τὴν ὑπερυψωμένην δαπάνην τῆς ἑλληνικῆς
κυβερνήσεως ἥτις ἀρθίνως πρὸς παιδεύειν καὶ φω-
τισμὸν ὅλης τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς δαπανᾷ, συντρέ-
χουσι καὶ οὗτοι, καταδίδοντες ἐπ' αὐτῷ τῷ σκο-
πῷ γενναίως μὲν καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος μέρος τῆς
μετὰ πόρων καὶ μόχθων ἀποκτηθείσης αὐτῶν οὐσί-
ας, μείζον δὲ καὶ γενναϊότερον, πεποισμεθα, ἐν τῷ
μέλλοντι. Διὰ ταῦτα δὲ λόγῳ καὶ ἔργῳ ὑπὸ τῆς
ἑλληνικῆς κυβερνήσεως τιμώμενοι, εἰσὶς τοῖς ἄλ-
λοις ὠρελοῦνται, διότι ἐν Ἀθήναις τὰ τέκνα αὐτῶν
παιδεύονται, ἐξετάζονται, δὲ δ' εἰπεῖν, καὶ διπλω-
ματίζονται. Ταῦτα δὲ ἐναλογιζόμενοι οἱ ἐντὸς τε
καὶ οἱ ἐκτὸς, καὶ τοῦτον τὸν ἱερὸν σκοπὸν κατὰ
νοῦν ἔχοντες, θέλουσιν ἅπαντες συμπλοτιμηθῇ
πῶς νὰ καταστήσῃσι πρωϊμώτερον τὸν προορισμὸν
τούτου τῆς Ἑλλάδος ἥτις, εἴτε ἐλευθέρα καὶ σοφῇ
ἐξουσίᾳ τὸν κόσμον, εἴτε ὑποκειμένη συνετέλε-
σεν, εἴτε καὶ δούλῃ οὐδέποτε ἐδείχθη περὶ παιδεί-
ας ἀδιάφορος (γ).

Ἀλλὰ μετὰ πάντα ταῦτα ἐπέρχεται καὶ ἡ ἐξῆς
παρατήρησις. Ἐάν, ἐπαυξομένου τοῦ ζήλου, πλη-
θυνθῶσιν, ὡς ἐλπίζομεν καὶ πεποιθήμεν, τὰ διαγω-
νίσματα, τὰ ὅποια, πρέπει νὰ διέλθωσιν ἐκ τῶν
χειρῶν καὶ κεφαλῶν τῶν καθηγητῶν, τότε πρέπει

(α) « Ἐκλόν δ' ἦ, εἰ καὶ ἡμεῖς ἡμέτερον, τοῖς δὲ μὲν εἴτα
τῇ ἡμετέρᾳ ὁρῇ, ἡμῖν δ' αἰσχρὸν βλασφημεῖν τὴν τούτων μετρί-
τητα » (Θουκ. Α', 88).

(β) Ἰδε Πανδ. Φιλολ. 151.

(γ) Ἰδε τὴν περὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ μεγάλου λόγον.

ἀναγκάσιως οἱ καθηγηταὶ νὰ παραλείψωσιν ἐν μέρει τὰς παραδόσεις, ἵνα ἀσχολῶνται εἰς ἐξετάσεις ἐγγράφων οὔτε ὀλίγων οὔτε μικρῶν. Ἐάν, π. χ. λάβωμεν μόνον τὸ τοῦ Τσοκάνου, ἐπειδὴ ἐνταῦθα ἔχομεν εὐχέρειαν εἰς τὸ περὶ παντὸς γράφειν καὶ ἐν ὅσῃν χρημάτων, δὲν εἶναι παράδοξον νὰ γράψωσι περὶ αὐτοῦ τριάκοντα ἄνθρωποι, ἀνὰ εἴκοσι τυπογραφικὰ φύλλα, τοῦλάχιστον, ἕκαστος, ὅπερ φέρει ἐν ὅλῳ φύλλα τυπογραφικὰ ἑξακόσια. Τοσούτα πρέπει νὰ ἀναγκυνώσωσι καὶ μελετήσωσιν οἱ ἐξετασταί· ἐάν δὲ τὸ θέμα τύχη ἐπιστημονικῆς ὕλης, εἰς τὴν ἱατρικὴν, π. χ. ἀναφερομένης, τότε δὴ τότε ὁ ἀνωτέρω σημειωθείς ἀριθμὸς τῶν ἱατρικῶν ζητημάτων ἐκχυζάνει ἐπ' ἄπειρον. Ἐπειδὴ δὲ τοῦτο εἶναι πᾶν ἄλλο ἢ πανεπιστημιακὸν ἔργον, εἰς δὲ οἱ καθηγηταὶ εἶναι διωρισμένοι, διὰ τοῦτο πείθεται ὅτι ἡ σύνεσις τοῦ ὑπουργείου δὲν θέλει ἀφήσει καὶ τοῦτο ἀθεράπευτον.

(Ἔπεται τὸ τέλος.)

Ο ΕΞΗΝΤΑΒΕΛΟΝΗΣ.

—οοο—

Εἶδομεν καὶ ἡμεῖς παριστανόμενον ἐν τῷ θεάτρῳ Ἀθηνῶν τὸν Ἐξηνταβελόνην. Ὁ Ἐξηνταβελόνης ἐγράφη, ὡς γνωστὸν, πρὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος, κατὰ μίμησιν τοῦ Φιλάργου τοῦ Μολιέρου, καὶ διὰ τοῦτο πάντες σχεδὸν ἐγινώσκουμεν αὐτόν. Τὸ καθ' ἡμᾶς ὅμως, οὔτε τὴν τέχνην καὶ τὴν χάριν τῆς μιμήσεως, οὔτε τὴν δημιουργικὴν ἀνάπλασιν τῆς ἡθοποιᾶς ἐπὶ τὸ ἑλληνικώτερον, οὔτε τὴν ἀξιοθχύμαστον ἐκείνην ἐκσυρνάϊσιν (διότι ὁ Ἐξηνταβελόνης ἐγράφη διὰ τὴν Σμύρνην) τῶν ἐπεισοδίων καὶ τῶν περιπετειῶν ἐνοήσαμεν ποτε ἀποχρώντως πρὶν ἢ εἶδομεν τὴν παράστασιν καὶ τοιαυτῶς γενομένην. Ὁ Ἐξηνταβελόνης δὲν εἶναι ἔργον τοῦ Μολιέρου, ἀλλὰ πρωτότυπος τοῦ Οἰκονόμου δραματουργία. Ὅποια ἀκριβὲς σπουδὴ καὶ ἀκριβεστέρη ἐξεικόνισις τῶν ἐγχωρίων ἡθῶν καὶ διαλέκτων· ὅποια ἐπιτηδεῖα καὶ δεικτικὴ γλαύκη τῶν ἐλλείψεων καὶ τῶν παθῶν τῆς Σμυρναϊκῆς κοινωνίας· ὅποια εὐτράπελος μὲν ἀλλὰ δριμεῖα μαστιγώσις τῆς ἰδιοτελείας καὶ τῆς περὶ τὰ γράμματα ῥαθυμίας τῶν προκρίτων τῆς Ἰωνικῆς μητροπόλεως!

Δικαίως ἄρα τὸ κοινὸν τῆς πρωτευούσης συνέρρεαν ἄθροον κατὰ πᾶσαν νέαν παράστασιν τοῦ δράματος τούτου, καὶ ἄθροον ἐπακρότεται αὐτό. Ἡ σπουδὴ αὕτη μαρτυρεῖ ἄλλως ὅτι καὶ μετὰ τοσούτων κινήσεων δουλείαν περιεσώθησαν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ χώρῃ οἱ ἀψευδεῖς κανόνες τῆς κρίσεως τοῦ καλοῦ, οὗς ἡ φύσις κατέθεσεν ἐν ταῖς ψυχαῖς τοῦ περιουσίου αὐτοῦ λαοῦ.

Ἐκ τῶν ἡθοποιῶν, ἡ ὑποκρινομένη τὴν Κεράτσαν Σοφουλῶ ἐξέχει. Ὅποια βαθεῖα γνώσις καὶ ἐπιτήδευσις τῶν προξενητικῶν αὐτῆς καθηκόντων· ὅποια ἱκανότης περὶ τὸ ἀρμόζεσθαι ἀκόπως καὶ τόπῳ καὶ χρόνῳ καὶ προσώπῳ καὶ πάσῃ οἰκοδόμῳ περιστά-

σει· ὅποια μελιόρρυθμος ἰωνικὴ προφορὰ, καὶ ὅποιον τόνος φωνῆς ποικιλλόστροφοι μεταδίδοντες πεποιοῦσιν ἣν δὲν ἔχει· ἀλλ' ὑποκρίνεται ἡ νέα καὶ ὡραία ἐκείνη πρεσβυτις!

Καὶ ὁ μάγειρος καὶ ὁ κηπουρὸς καὶ ὁ Ἐξηνταβελόνης ἑμπειροὶ εἰσὶν ἐπίτης ἡθοποιοί, ἀλλ' ὁ τελευταῖος φορτικώτερος τοῦ δέοντος. Ἡ δὲ Κοκκῶνα Ζωήτσα . . . στερεῖται, μὰ τὰς χάριτας, ζωῆς, ἐνῷ ὁ ἐραστὴς αὐτῆς ἐρᾷ . . . ἀνευ καρδίας.

Ὁ Ἐξηνταβελόνης δύναται νὰ χρησιμεύσῃ καὶ ἀντὶ διδασκαλίας πρὸς τοὺς μεταρράζοντας οἵτινες δὲν εἶναι εὐάριθμοι. Προχθεὶς ἠκούσαμεν τινα λέγοντα ὅτι ἐπειδὴ κατήντησεν ὑπέρογκος τῶν ξύλων καὶ τῶν ἀνθράκων ἡ τιμὴ, αὐτοὶ προτιμᾷ νὰ θερμαίνεται, νὰ θερμαίνῃ δηλαδὴ τὸ σῶμά του, διὰ φιλογῶν μεταφράσεων πολὺ εὐνοωτέρων τῆς ἄλλης ἐκείνης ὕλης. Καὶ τοῦτο μὲν εἶναι ὑπερβολικόν· ὑπάρχει ὅμως ἄλλο τι βεβαιότερον· ἐπιπολάζει παρ' ἡμῖν ἡ ἰδέα ὅτι ἡ μετάφρασις εἶναι εὐκόλος, ἔργον ἴδιον τοῦ τυχόντος. Τὸ καθ' ἡμᾶς ὅμως, καὶ τὸ κατὰ τὸν Κορνήν, τὸν διδάσκαλον πάντων ἡμῶν, ἡ μετάφρασις εἶναι πολλῷ δυσκολωτέρα καὶ τῆς συγγραφῆς. Ὁ ἐπιχειρῶν νὰ συγγράψῃ ἐρμηνεύει ἀπλῶς τὰς ἰδίας ἰδέας· ὅπως συνέλαβεν αὐτάς, ἐξεικονίζων τὸν ἐνδιάθετον λόγον διὰ τῶν χρωμάτων ἐκείνων· αὐτὸς νομίζει ἱκανὰ νὰ παραστήσωσιν τὴν ἐννοίαν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ λόγου τούτου. Τοῦτο αὐτὸ ὀφείλει νὰ πράξῃ καὶ ὁ μεταρράζων· πρέπει νὰ ἐμβλεψῇ καλῶς εἰς τὸν νοῦν τοῦ συγγραφέως, νὰ κερπωθῇ, ἢ μᾶλλον, ἐπιτραπήτῳ ἡμῖν ἡ τόλμη τῆς ἐκφράσεως, νὰ ἐκπορθῇ τὰς ἰδέας ἐκείνου, καὶ αἰκαιοποιούμενος ταύτας νὰ σκεφθῇ πῶς προσφύεστερον νὰ τὰς ἐρμηνεύσῃ, τῆρῶν ἀλώεσταν τὴν ἐννοίαν· ἅμα δὲ καὶ τὸν ὅλον χαρακτῆρα τοῦ πρωτοτύπου, ὃ ἐστὶ τὸν χαρακτῆρα τῶν προκειμένων εἰς ἐρμηνείαν ἰδεῶν.

Οὕτω μετέφρασεν ὁ Οἰκονόμος, καὶ διὰ τοῦτο ἐπέτυχεν ὁ Ἐξηνταβελόνης.

Τὸ καθ' ἡμᾶς μίαν μόνην ἑλλειψίν εὐρίσκομεν ἐν τῷ δράματι τούτῳ· ἀλλ' εἶναι τοῦ συγγραφέως ἢ τοῦ μιμητοῦ; ἀγνοοῦμεν, διότι οὔτε πρόχειρον ἔχομεν οὔτε καλῶς ἐνθυμούμεθα τὸν Φιλάργου τοῦ Μολιέρου· αὕτη δὲ εἶναι τὸ τέλος. Ὁ κυρίως Βαρδαλαμπόμπας καὶ ὁ ποδῆρης κἀνδρες αὐτοῦ, καὶ ἡ κερόστατος ἐκείνη κίδαρις, καὶ οἱ κάτω νεύοντες ὀρθόπλομοι, καὶ τὸ σύνταγμα τοῦ μετώπου, καὶ τὸ κατανυκτικόν τοῦ ἥθους, καὶ τὸ ἐκραντικόν τῆς φωνῆς αὐτοῦ, οὐδὲν ἔχουσι τὸ κωμικόν, καὶ ἄρδην ἐξαλείφουσι καὶ Ἐξηνταβελόνην καὶ Κύρ Γιάννην καὶ Κύρ Δημητράκην κρεμαντζλᾶν, καὶ πάντας ὅσους, καὶ αὐτὴν νῆ Δία τὴν Κεράτσαν Σοφουλῶ. Καὶ ὅμως ἀγαπῶμεν, ἐξερχόμενοι τοῦ θεάτρου, εἰ μὲν τὰ δράματα ἦσαν κωμικὰ νὰ γελῶμεν, εἰ δὲ τραγικὰ νὰ κλαίωμεν· οὐδ' ἐπιθυμοῦμεν νὰ πάσχωμεν ὅ, τι ἐπάθομεν πρὸ τινων ἐνιαυτῶν ἐνταῦθα, ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ πόλει τῶν Ἀθηνῶν παριστανομένης τῆς Ζήρας, πάνυ πολλὰ δακρύσαντες ὑπὸ τοῦ γέλωτος.